

STAWEL

JAARVERSLAG

2019

verslag van activiteiten van
Stawel in 2019

Inhoud

1. Stawel algemeen	3
1.1 Introductie	3
1.2 Doelen en uitdagingen	4
1.3 Organisatiestructuur	4
1.4 Bestuur	5
1.5 Consulent.....	6
1.6 Commissie Voorlichting.....	6
2. Structurele Projecten	6
2.1. ErvenCoach.....	6
2.2 Loket Buitengebied.....	8
2.3 Buiten in Enschede	8
2.4 Landschapsfonds Enschede.....	8
2.5 Gebiedscollectief Midden Overijssel	9
2.6 Scholenproject.....	10
2.7 Energie Coöperatie Buitengebied Enschede	10
2.8 Natura2000.....	12
3. Activiteiten 2019	12
3.1 Kom uit de stad.....	12
3.2 Ouderenmiddag.....	13
3.3 Rondleidingen op de boerderij.....	13
3.4 College van B&W op werkbezoek in het buitengebied.....	13
3.5 Visie landelijk gebied	14
3.6 D'ran festival.....	15
3.7 Pimp de krimp	15
3.8 Onroerende zaakbelasting (OZB)	15
3.9 Groene Metropool / Mineral Valley.....	15
3.10 Diverse ondernomen acties in 2019.....	16
4. Lammerinkswönner – Kantoor Stawel	17
5. Communicatie en PR	18
5.1 Nieuwsbrief	18
5.2 Website	18
5.3 Facebook	18
6. Financieel jaarverslag 2019	18
7. Contact	19

1. Stawel algemeen

1.1 Introductie

Stawel staat voor: Stichting voor Duurzame Plattelandsontwikkeling Enschede. De stichting is sinds 1966 actief in het buitengebied van Enschede. Oorspronkelijk is de stichting opgericht door agrarische belangengroeperingen en de gemeente Enschede om de agrarische ontwikkeling te ondersteunen. Destijds stond de naam voor Stichting Agrarisch Welzijn. De doelstelling is geleidelijk opgeschoven naar een bredere ontwikkeling van het buitengebied van Enschede.

Stawel geeft uitvoering aan haar doelen door - samen met het bestuur en een consultant - het initiëren en begeleiden van initiatieven en projecten die passen binnen de in de statuten geformuleerde doelstelling:

Zowel de economische, ecologische als de sociale ontwikkeling van het buitengebied van Enschede ondersteunen en stimuleren.

Zo worden bijdrages geleverd aan herinrichtingsprojecten, landschapsontwikkeling, energie- en duurzaamheidsdoelstellingen en het leggen van verbindingen tussen stad en het buitengebied. Stawel heeft als doelstelling ook in de komende jaren een bijdrage te leveren aan de leefbaarheid en vitaliteit in het buitengebied van Enschede door onafhankelijk gesprekspartner en klankbord te zijn van bewoners, (agrarische) ondernemers, overheden en de politiek.

In dit verslag wordt een uiteenzetting gegeven van de projecten en activiteiten van Stawel die in 2019 hebben bijgedragen aan de doelstelling.

1.2 Doelen en uitdagingen

Met een terugtrekkende overheid is de actieve betrokkenheid vanuit de bewoners en ondernemers meer dan ooit actueel. Doelen en uitdagingen voor de toekomst liggen op het vlak om het buitengebied voor alle bewoners van het platteland, maar ook voor de stedeling, leefbaar en vitaal te houden. Thema's die op dit moment actueel zijn, zijn

energietransitie, ontwikkelingen rondom het stikstofdossier, duurzaamheidsvraagstukken, relatie tussen de stad en het platteland, asbest, individuele begeleiding bij vraagstukken op gebied van toekomstgerichte erven, wonen voor jongeren en kringlooplandbouw.

Om deze thema's goed te kunnen inbedden in de omgeving hebben ook de zeven buurtkringen zitting in het algemeen bestuur.

Stawel fungeert hierbij als spin in het web en kanaliseert de vragen richting gemeente. Dit geeft de gemeente meer kennis, overzicht en

kost minder tijd. Deze korte lijnen tussen de gemeentelijke organisatie en de plattelandsbewoners worden door alle beide partijen als bijzonder waardevol ervaren.

1.3 Organisatiestructuur

In haar onafhankelijke rol vormt Stawel een brug tussen beleidsmakers, beleidsuitvoerders en de boeren en burgers die wonen en werken in het buitengebied van Enschede. De vertegenwoordiging bestaat uit de zeven buurtkringen, LTO afdeling Zuid Twente, Vrouwen van Nu, Plattelandsjongeren en Overijssels Particulier Grondbezit (landgoederen). Vertegenwoordiging in het bestuur van Stawel vindt plaats door bestuursleden te benoemen die voorgedragen worden door deze verschillende plaatselijke organisaties. Naast deze bestuursleden maakt een ambtelijk adviseur van de gemeente Enschede deel uit van het bestuur. Het dagelijks bestuur is in handen van de voorzitter, de penningmeester en de secretaris.

Naast het Dagelijks Bestuur is de consulent de drijvende kracht achter de uitvoering van vele projecten.

Algemeen
Bestuur

Dagelijks
Bestuur

Consulent

1.4 Bestuur

Het bestuur van Stawel is samengesteld uit leden die op hun beurt weer door de onderliggende organisaties zijn voorgedragen. Het dagelijkse bestuur van Stawel houdt zich bezig met de dagelijkse gang van zaken. De samenstelling van het bestuur, eind 2019:

Dagelijks Bestuur Stawel:

Dhr. Gerrit Jan van der Veen		Voorzitter
Mevr. Joke Pasma	LTO Zuid Twente	Penningmeester
Mevr. Hermieke Voogd		Secretaris

Consulent Stawel:

Dhr. Gerrit Meutstege		

Algemeen Bestuur Stawel:

Dhr. Herald Berenbroek	Buurtkring Broekheurne	<i>Aftredend per 31-12-2019</i>
Dhr. Arjun Vijge	Buurtkring Driene	
Dhr. Wilfried Brunink	Buurtkring Boekelo/Rutbeek	<i>Aftredend per 31-12-2019</i>
Mevr. Erna Nijhuis	Vrouwen van Nu	
Mevr. Karin Schukkink	LTO Zuid Twente	
Dhr. Hans Leusink	Buurtkring Usselo	
Dhr. Hugo Repelaer van Driel	Overijssels Particulier Grondbezit	
Dhr. Bert Roerink	Buurtkring Esmarke	
Dhr. Herm-Jan Averink	Buurtkring Tweekelo	
Mevr. Irene Meijer	PJO	
Dhr. Ard Velhuis	Buurtkring Lonneker	

Adviserende leden Stawel:

Dhr. Rolf Oldejans	Gemeente Enschede	

1.5 Consulent

Gerrit Meutstege is als betaalde consulent de dagelijkse drijvende kracht achter Stawel. Hij heeft een sterk netwerk met de partijen in het gebied, de bewoners, de ondernemers, en de ingangen bij gemeente, waterschappen en provincie. Dit maakt het mogelijk om op diverse fronten een signalerende, initiërende, adviserende of faciliterende rol te hebben. Hij neemt deel aan diverse projecten en werkgroepen die zich richten op de ontwikkeling van het buitengebied van Enschede, zoals het Loket Buitengebied, Energie Coöperatie Buitengebied, ErvenCoach en het Gebiedscollectief. Al deze werkzaamheden tezamen zorgen voor een werkbelasting van meer dan 1 FTE. In 2020 zal dan ook gekeken gaan worden hoe en

waar ondersteuning kan worden geboden.

1.6 Commissie Voorlichting

De Commissie Voorlichting van Stawel is ontstaan vanuit de maïskern en voerbank, maar is de laatste jaren vooral bezig geweest met voorlichting, educatie en PR. Er waren enkele commissies die zich bezig hielden met de organisatie van Kom uit de Stad, Twentse Landdag, Ouderenmiddag en Scholenproject.

In november 2019 is besloten de Commissie Voorlichting op te heffen waarbij werkgroepen de onderwerpen hebben overgenomen. Er is een verbinding met Stawel via de bestuursleden met portefeuille.

2. Structurele Projecten

Stawel ondersteunt bij en denkt mee met diverse projecten die een structurele veranderingen beogen in het buitengebied van Enschede.

2.1. ErvenCoach

Gerrit Meutstege is per mei 2019 vanuit het Project Toekomstgerichte Erven van de Provincie Overijssel voor 2 à 3 dagen per week aangesteld als ervencoach. Het kerndoel van het project is de erfeigenaren in het landelijk gebied in staat te stellen hun erf structureel te verduurzamen en te bewegen naar een toekomstbestendig erf. Erfeigenaren weten zelf vaak niet goed hoe ze de noodzakelijke informatie kunnen verzamelen om dit vervolgens in een plan om te zetten.

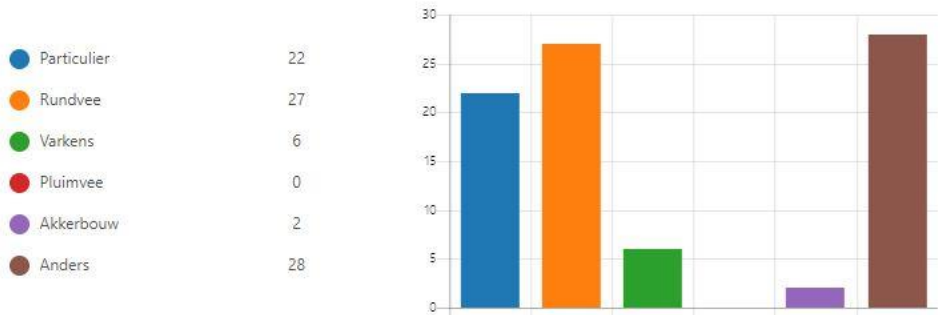
Dit is een project dat, vooralsnog, tot eind 2020 loopt om erfeigenaren te helpen bij het zetten van vervolgstappen richting toekomstbestendige erven. De intentie van de Provincie is om dit project te verlengen. De ervencoach biedt perspectief op erven door het helpen van erfeigenaren met het maken van passende keuzes, bepalen van concrete acties en te zetten stappen. Dat kan betekenen dat de ervencoach meedenkt op het gebied van bedrijfsontwikkeling, maar bijvoorbeeld ook op het gebied van energie, sloop van lege stallen, asbestsanering en biodiversiteit. De beweging die hierdoor ingezet wordt, dient om de erven rondom Enschede toekomstbestendiger te maken. Het reeds opgebouwde netwerk en kennis

die Gerrit Meutstege heeft, helpen hierbij. Vanuit de gemeente is er, indien gewenst, ambtelijke inzet van het Loket Buitengebied. Een ervencoach is onafhankelijk en werkt volledig in vertrouwen. Tevens is Gerrit achterwacht in andere gemeenten of hij kan ingezet worden op bepaalde thema's zoals duurzaamheid en energie. De thema's die zoal aan de orde komen tijdens de keukentafelgesprekken zijn te vinden in onderstaande infographic:

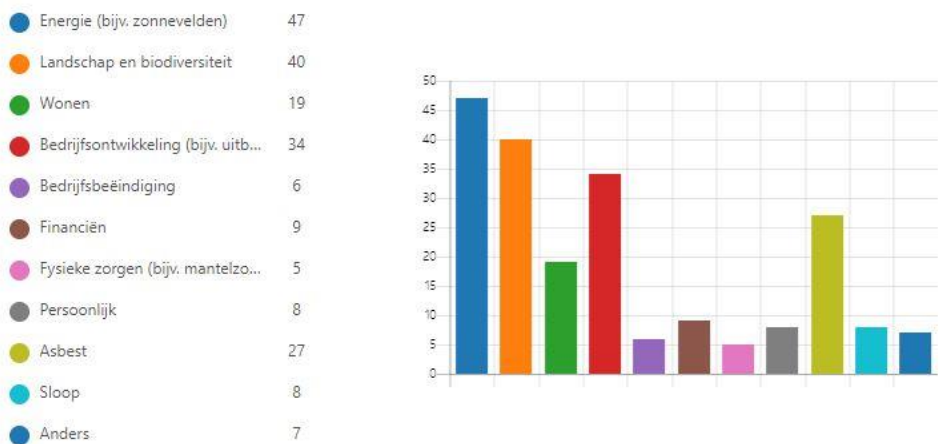

Hieronder is te zien welke erven in 2019 zijn bezocht en welke thema's zijn besproken.

4. Wat voor soort erf heeft u?

5. Gespreksonderwerpen die aan bod zijn gekomen:

2.2 Loket Buitengebied

De Gemeente Enschede heeft voor de beoordeling van initiatieven en aanvragen vanuit het buitengebied het “Loket Buitengebied” ingesteld.

Dit loket is geen fysieke plek. Regelmatig komen ambtenaren bijeen om vanuit hun eigen discipline aanvragen te beoordelen, afhankelijk van het onderwerp. De consulent van Stawel neemt ook deel aan de vergaderingen van het Loket Buitengebied en heeft hierbij een adviserende rol. Het Loket Buitengebied biedt ook de nodige ambtelijke ondersteuning die eventueel benodigd is naar aanleiding van de keukentafelgesprekken die de consulent als ervencoach voert.

2.3 Buiten in Enschede

Buiten in Enschede is een samenwerkingsverband van ondernemers en particulieren die gevestigd zijn in het buitengebied van Enschede. Dit samenwerkingsverband is op initiatief van Stawel en met medewerking van Gemeente Enschede ontstaan.

Alle 30 deelnemers liggen aan of vlakbij Rondje Enschede. Buiten in Enschede heeft allerlei verschillende deelnemers, waardoor een grote diversiteit aan activiteiten aangeboden wordt. De deelnemers zijn ingedeeld in een aantal categorieën, namelijk: Kunst en ambachten, Overnachtingsmogelijkheden, Sport en recreatie, Streekproducten, Tuin en decoratie.

Op initiatief van de gemeente Enschede is Rondje Enschede ontwikkeld: een fiets- en wandelroute door het buitengebied van Enschede.

De consulent van Stawel heeft een verbindende rol en zorgt voor continuïteit van de samenwerking. De deelnemers kunnen nog gebruik maken van de expertise en ondersteuning van het bestuur en de consulent van Stawel als daar behoefte aan is.

In 2019 zijn er nieuwe borden geplaatst van Rondje Enschede en zijn er diverse uitgaanstip gedeeld via Social Media en andere kanalen.

2.4 Landschapsfonds Enschede

Sinds 2008 zet de stichting Landschapsfonds Enschede zich in voor het beheer van het mooie buitengebied van de gemeente Enschede. Uitvoerende werkzaamheden van de stichting worden - op detachingsbasis - verricht door de consulent van Stawel. Gemeente Enschede en provincie Overijssel hebben hier financieel aan bijgedragen.

Om het Enschedese landschap langjarig en duurzaam te stimuleren zijn contracten afgesloten met Groene en Blauwe Diensten. De eigenaar verplicht zich tot het onderhouden en beheren van

**Landschapsfonds
EnSchede**

landschapselementen en in ruil daarvoor krijgt hij jaarlijks een bijdrage in de onkosten die hij daarvoor maakt.

Werkzaamheden zoals het leggen van contacten met grondeigenaren en voorbereiden van contracten, worden op detacheringsbasis verricht door Stawel. Bij de voorbereidingen en controle van werkzaamheden wordt het Landschapsfonds Enschede ondersteund door Stichting Groene en Blauwe diensten Overijssel en Landschap Overijssel.

In 2019 zijn er geen nieuwe contracten bijgekomen. Er was geen ruimte voor nieuwe contracten via Groen Blauwe diensten. De lopende contracten liepen wel door. In het kader van het project Streekeigen Landschap van de provincie Overijssel zijn wel diverse bijeenkomsten gevolgd. De bedoeling is om in 2020 een concreet project op deze manier te starten. Verder heeft er een bestuurswisseling plaats gevonden waarbij mevrouw Marieke Mulder de heer Henk Varvik is opgevolgd.

2.5 Gebiedscollectief Midden Overijssel

Het Collectief Midden Overijssel (CMO) is een van de 40 collectieven in Nederland en één van de drie in Overijssel. De andere twee in Overijssel zijn Noordwest Overijssel en Noordoost Twente.

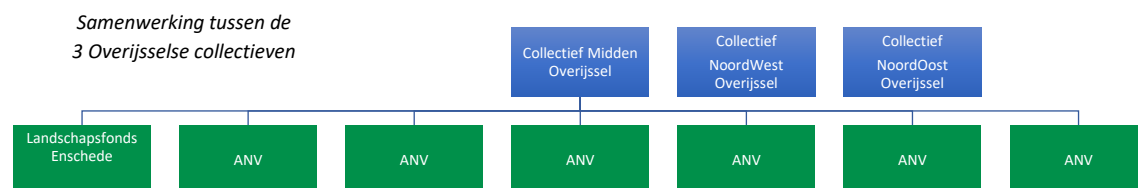
De drie Overijsselse collectieven werken zoveel mogelijk samen.

Het Agrarisch Natuurbeheer is in Nederland gedelegeerd aan de provincies. In 2014 is een start gemaakt met de omslag van individuele afspraken tussen boer en overheid, naar

afspraken tussen de overheid en de collectieven die vervolgens weer overeenkomsten afsluiten voor agrarisch natuurbeheer met de bij haar aangesloten boeren. Het Coöperatieve Agrarisch Natuur Collectief Midden Overijssel U.A. is opgericht in 2015.

www.collectiefmiddenoverijssel.nl

De binding met Enschede loopt via het Landschapsfonds Enschede (Zie paragraaf 2.4), één van de zeven Agrarische Natuur Verenigingen (ANV's) in het werkgebied. Zij vaardigen ieder een bestuurslid af naar het collectief. De lokale werkzaamheden worden gecoördineerd door veldmedewerkers. Consulent Gerrit Meutstege is de lokale contactpersoon en hij brengt potentiële deelnemers in contact met de veldmedewerker van het collectief.

In 2019 is besproken dat het gebiedscollectief meer de verbreding op zou zoeken. Ook wordt de organisatie anders opgezet: er zijn per beheergroep twee aanspreekpunten aangesteld.

De opdracht aan de collectieven is om gezamenlijk te werken aan een betere kwaliteit van agrarisch natuurbeheer en daarbij staat de kosteneffectiviteit voorop.

2.6 Scholenproject

Elk jaar brengen klassen van basisscholen uit Enschede een bezoek aan een boerenbedrijf. Het gaat om de groepen 5, 6 en 7 (en af en toe groep 8). De werkgroep Scholenproject van Stawel organiseerde dit met ondersteuning van de gemeente Enschede. Het Scholenproject was opgenomen in het aanbod Duurzaamheidseducatie van de gemeente.

Vanaf 2019 wordt echter gekozen voor een andere opzet. Op 17 januari 2019 heeft er een informatiebijeenkomst plaatsgevonden voor alle melkveebedrijven in Enschede.

Het probleem was dat de deelname van scholen aan het scholenproject van Stawel in samenwerking met de gemeente Enschede afnam. Enschedese scholen bezochten melkveebedrijven via de landelijke organisatie Boerderijeducatie Nederland. De educatiemedewerker van Gemeente Enschede die dit coördineerde, is gestopt. Ze is slechts gedeeltelijk vervangen.

De opkomst van de informatiebijeenkomst hoe hier toch een vervolg aan kon worden gegeven was hoog, de reacties op de aangeboden mogelijkheden waren wisselend. De boeren met 'eigen' scholen gaan verder zoals ze gewend waren. De werkgroep Scholenproject sluit zich aan bij de werkwijze van Kiekeboer'n waar al 25 agrarische bedrijven bij zijn aangesloten.

2.7 Energie Coöperatie Buitengebied Enschede

Stawel is partner van "Enschede wekt op": In dat kader is op initiatief van Stawel de Energie Coöperatie Buitengebied Enschede (ECBE) opgericht op 4 augustus 2017.

ECBE stelt zich ten doel om het aandeel duurzame energie van het energieverbruik in Enschede omhoog te brengen. Doelstelling is om in 2030 minimaal 12% duurzame energie in Enschede te produceren. Stawel draagt bij om deze doelstelling te kunnen realiseren. Stimuleren, motiveren en ondersteunen zijn daarin de sleuteltermen. Consulent Gerrit Meutstege is bij het proces betrokken en verzorgt hierbij de uitvoerde taken. Samen met partners in het buitengebied inventariseert Stawel wat burgers en ondernemers in het buitengebied hieraan bij kunnen en willen dragen.

De coöperatie telt eind 2019 67 leden.

Activiteiten 2019:

- Er is een nauwe samenwerking met Coöperatie Enschede Energie (CEE) aangezien hetzelfde doel wordt nagestreefd. Het realiseren van de doelen vraagt veel inzet. Derhalve wordt elkaars hulp, kennis, expertise en netwerk gebruikt. De samenwerkende energiecoöperaties gaan nog meer samenwerken. Vanaf 1 januari 2020 wordt er gezamenlijk vergaderd met waarschijnlijk een fusie tot gevolg. Een goede vertegenwoordiging van het buitengebied blijft belangrijk.
- ECBE heeft meegedacht over een Energievisie voor de gemeente Enschede. De Energievisie geeft o.a. handvatten en een afwegingskader voor de aanleg van zonnenvelden. De definitieve Energievisie wordt begin 2020 vastgesteld door het college. In deze vergadering zal ook de Visie op Landelijk Gebied worden besproken. Stawel heeft haar visie gegeven op de landbouwkundige consequenties van de aanleg van zonnenvelden; uitgangspunt is dat gezonde landbouw ook ruimte nodig heeft. De gemeente heeft ook een verantwoordelijkheid als het gaat om zonne-energie en kan hierbij bijvoorbeeld kijken naar oppervlaktes van taluds en daken van gebouwen in industriegebieden.
- Een meerderheid in de stedelijke commissie stemde voor de aanleg van 3 zonnenvelden in de Esmarke. De procedure voor aanleg van de zonnenvelden heeft vertraging opgelopen vanwege de stikstofproblematiek. Nieuwe aanvragen voor zonnenvelden worden pas in behandeling genomen als de Energievisie vastgesteld is, naar verwachting begin 2020.
- Er zijn inmiddels 23 beschikkingen SDE+-subsidie, 21 hiervan liggen in het buitengebied, waarvan tien in combinatie gaat met asbestverwijdering. Twee daken zijn binnenstedelijk. Ook het 1e postcoderoosproject bij Koosveld is van start gegaan waarbij 23 huishouden groene stroom ontvangen. Volgende projecten zijn afhankelijk van de levering van nieuwe transformatorhuisjes in verband met het te veel aan opgewekte energie dat niet kan worden terug geleverd aan het net.
- Er ligt een plan bij Het Mors voor een nieuw postcode-roos project met 700 zonnepanelen.
- Komend jaar zullen er 10 nieuwe daken worden gerealiseerd.
- Voor komend jaar wordt de Regionale Energie Strategie (RES) en belangrijk item. Elke regio moet met een energiestrategie komen. Enschede kan op zich nooit 100% duurzaam worden, hiervoor heeft men de regio nodig en zal hiervoor de samenwerking zoeken met omliggende gemeenten.

2.8 Natura2000

In 2017 zijn de eerste gesprekken gevoerd rondom het Aamsveen. Stawel is gevraagd om deel te nemen als vertegenwoordiger van bewoners en ondernemers in het aanliggende gebied de Esmarke. De voorzitter van Stawel neemt plaats in de Bestuurlijke Advies Groep en de consulent neemt deel aan de overleggen van het projectteam.

De aanleiding voor de eerste gesprekken was vanuit vragen van eigenaren in het gebied over de betekenis van het Beheerplan Aamsveen en de gevolgen daarvan voor hun eigendom. Hierover bestond enige onduidelijkheid.

Stawel heeft toen een overleg met de provincie georganiseerd waar de plannen aan direct betrokkenen zijn uitgelegd door een vertegenwoordiger van de provincie.

Alle uitkomsten van onderzoeken zijn inmiddels in kaart gebracht. Ook is in beeld in hoeverre de vernatting belemmerend werkt. Eind 2019 was het Aamsveen met name in beeld vanwege de stikstofperikelen. Er is een te hoge stikstofuitstoot waardoor de kritische grens overschreden wordt.

3. Activiteiten 2019

Naast de structurele activiteiten benoemd in hoofdstuk 2, zijn er ook een aantal specifieke activiteiten die in 2019 georganiseerd zijn. In hoofdstuk 3 volgt een selectie van deze belangrijke gebeurtenissen voor Stawel en activiteiten die Stawel heeft georganiseerd.

3.1 Kom uit de stad

Organisatie van “Kom uit de stad!” is in handen van de werkgroep die voortkomt uit de Commissie Voorlichting van Stawel. Bij “Kom uit de stad” wordt een mooie route door het buitengebied gefietst met daarbij een kijkje achter de schermen bij boerenbedrijven. In sommige gebieden ook wel bekend als Toer de Boer.

Op zondag 11 augustus 2019 heeft de jaarlijkse fietstocht “Kom uit de stad!” plaatsgevonden. Deze startte bij het melkgeitenbedrijf van de familie Wissink aan de Geessinkweg. De fietstocht voerde langs verschillende locaties in het buitengebied. Achtereenvolgens werden de Wissinksmöl, Koosveld zonnepanelenproject en La Française bezocht. De fietstocht eindigde bij de melkveehouderij van de familie Hobbelt aan de Arendsweg. Een geslaagde dag met bijna 500 deelnemers.

3.2 Ouderenmiddag

Op 26 oktober 2019 is deze jaarlijkse middag voor (oud)leden van landbouwcoöperaties gehouden in het Dorpshuis in Lonneker. De middag werd verzorgd door revuegezelschap "Gewoon Aans" met hun derde voorstelling "Kiekoet" werd aangeboden door het J.H.W. Robersfonds.

3.3 Rondleidingen op de boerderij

Een aantal melkveebedrijven in de omgeving van Enschede verzorgt tijdens de zomervakanties rondleidingen op het bedrijf. Deze rondleidingen vinden plaats op doordeweekse dagen, 's middags vanaf ongeveer 14:00. Een rondleiding duurt ongeveer anderhalf uur.

2019: Voor het 7e achtereenvolgende jaar organiseerden 6 boerinnen rondom Enschede rondleidingen op hun melkveebedrijf gedurende de zomervakantie. Dit jaar zijn er weer veel bezoekers ontvangen, van jong tot oud, uit de stad en mensen van buitenaf, mensen uit de buurt en vakantiegangers, kortom een zeer divers gezelschap. Iedereen was erg enthousiast. Voor alle kinderen die deelnamen aan de rondleiding, was er een leuk rugzakje met inhoud.

3.4 College van B&W op werkbezoek in het buitengebied

Op initiatief van Stawel ontvingen Landgoed Hof te Boekelo en Biologisch Melkveebedrijf 'n Pol op 6 november de wethouders Jurgen van Houdt en Niels van den Berg. Stawel heeft regelmatig overleg met het bestuur van de gemeente, maar dat vindt meestal plaats in het stadhuis. Een werkbezoek in het buitengebied brengt de boodschap echter beter over. Onderwerpen die op beide erven aan de orde kwamen waren onder andere hoe de erven bezig zijn om het erf toekomstbestendig te maken door bijvoorbeeld een woonfunctie toe te voegen, rood voor rood toe te passen, biologische bedrijfsvoering in te passen of meer balans te zoeken tussen mens, dier en omgeving.

Al met al een intensief, positief en zeer informatief werkbezoek. In deze roerige tijden is het goed om elkaar te blijven informeren en het gesprek aan te gaan.

3.5 Visie landelijk gebied

In het voorjaar van 2019 is in opdracht van de gemeente en in samenwerking met Stawel een analyse gemaakt van de landbouw in Enschede door het Kadaster en Wageningen UR. Dit onderzoek is eind mei afgerond en opgeleverd. De landbouwanalyse is één van de bouwstenen voor een op te stellen visie op het landelijk gebied en de energievisie. Een ander belangrijke bouwsteen voor het opstellen van beide visies, is het rapport dat opgesteld is naar aanleiding van een onderzoek naar de kwaliteit van het landschap.

Op basis van de Nota Reikwijdte en Detailniveau een Milieu Effect Studie is onderzoek gedaan naar de mogelijkheden van duurzame energieopwekking in Enschede. Al deze informatie is gebundeld in een discussienota voor de gemeenteraad. Belangrijk is dat de landbouw nu een duidelijke plek heeft gekregen in het traject dat uiteindelijk moet leiden tot de Energievisie en de Visie op het Landelijk Gebied. Hierbij hebben beide nota's invloed op elkaar, waarbij de Visie Landelijk Gebied leidend moet zijn.

Voordat de Visie Landelijk gebied wordt besproken, wil Stawel nog inventariseren welke vragen er spelen onder de inwoners van het buitengebied aan de hand van de Nota van Uitgangspunten. Dit zal in februari 2020 gebeuren.

Landbouw Enschede:
Van de 163 agrarische bedrijven die binnen de gemeente Enschede zijn gevestigd, zijn er 100 van meer dan 10 ha. Ruim de helft hiervan heeft een melkveebedrijf. Een derde van de agrarische bedrijven in Enschede heeft geen opvolger, een derde heeft dat wel en voor een derde is dat nog niet te zeggen.

Uit de 16 keukentafelgesprekken gehouden in februari 2019 kwam naar voren dat groei van het bedrijf niet een doel op zich is voor veel agrariërs. Veel ondernemers denken over verbreding van het bedrijf. Een groot deel van de agrariërs ziet maatschappelijke opgaven (klimaat, biodiversiteit, landschap) als één van de doelen van het bedrijf. Wel werd aangegeven dat per bedrijf andere keuzes kunnen worden gemaakt. Boer zijn onder de rook van een grote stad biedt kansen.

3.6 D'ran festival

Op vrijdag 17 en zaterdag 18 mei heeft het D'ran festival plaatsgevonden in het Roombeek in Enschede. D'ran is een festival over democratie. Democratie is te belangrijk om alleen aan politici over te laten, was het motto. Op het festival werd een keur aan onderwerpen behandeld in een ontspannen sfeer. Stawel heeft hieraan ook een bijdrage geleverd in de vorm van een discussie met medewerking van een aantal boeren: Gertjan Stokkers, Henk Kiewik, Joke Pasmaan en Adinda Roerink. Ook was er een stand waar vragen over de Strategische Visie, verbreding, Mineral Valley en energietransitie gesteld konden worden.

3.7 Pimp de krimp

Het project "Pimp de krimp" van de stichting Plattelands Jongeren Services (PJS) is bedoeld om met groepen jongeren over de thema's die spelen in het buitengebied te discussiëren die hen bezighouden. Doelgroep zijn jongeren tussen 16 en 30 jaar. In actieve werkvormen worden de jongeren gestimuleerd om allemaal hun bijdrage te leveren. Dit project sluit mooi aan op de bijeenkomst met jongeren die Stawel in februari 2018 heeft gehouden in het kader van de strategische visie bij de Rabobank Enschede Haaksbergen. Er is inmiddels een groep jongeren van het Enschedese platteland opgestart. Zij zijn 28 maart 2019 op initiatief van Stawel voor de tweede keer bij elkaar geweest en er is gediscussieerd over o.a. jongerenhuisvesting in het buitengebied en de visie op het buitengebied. Er was veel

enthousiasme en er is een voorbereidingsgroep samengesteld voor nieuwe bijeenkomsten. De organisatie is overgeheveld naar PJS. Jongeren blijven op deze manier wel betrokken bij ontwikkelingen in het buitengebied van Enschede.

3.8 Onroerende zaakbelasting (OZB)

De tarieven voor OZB zijn in de nieuwe begroting sterk verhoogd. Stawel maakt zich zorgen over de scheefgroei tussen zakelijke en particuliere tarieven. Derhalve is een delegatie in gesprek geweest met de gemeente. Ook heeft de voorzitter ingesproken bij de vergadering van de stedelijke commissie. Hoewel de reacties positief waren, kan er niet veel gedaan worden omdat de systematiek landelijk is vastgesteld. Een meerderheid in de raad steunde de wens voor een uitzonderingspositie van agrarische bedrijven. Resultaat is dat er een motie wordt ingediend bij de landelijke politiek. Ook de LTO zal dit aankaarten. In 2019 is door Stawel wederom aangedrongen dat de wethouders aankaarten in Den Haag dat agrarische bedrijven een andere status verkrijgen.

3.9 Groene Metropool / Mineral Valley

Stawel is betrokken bij de ontwikkelingen in dit netwerk van bewoners, bedrijven, onderwijs en stichtingen. Het doel van de Groene Metropool is het zorgen voor een leefbaar en economisch sterk buitengebied in 10 gemeenten in Twente. Daarvoor worden lokale initiatieven, kennis en partijen gedeeld en verbonden. De aanleiding van dit netwerk is dat de ontwikkelingen in het landelijk gebied niet stil staan.

Demografische veranderingen, ontwikkelingen in de landbouw en veranderingen in de zorg zijn voorbeelden die leiden tot nieuwe vraagstukken. Daarom hebben de tien gemeenten in Zuidwest Twente, AOC-Oost, Landschap Overijssel, LTO en de Waterschappen Rijn & IJssel en Vechtstromen het samenwerkingsverband Groene Metropool Twente opgezet.

In oktober 2019 heeft Martin Verbeek namens Mineral Valley (een project van de Groene Metropool) een presentatie gehouden tijdens de AB-vergadering van Stawel. Mineral Valley richt zich op mogelijkheden voor nieuwe technieken en vernieuwende oplossingen die bijdragen aan een gezonde bodem, duurzame bemesting en het winnen van grondstoffen uit mest en biomassa. Proeftuinen zijn het hart van Mineral Valley Twente. Met de proeftuinen worden nieuwe technieken en werkwijzen voor kringlooplandbouw direct in de praktijk getest. Ook voor buurtkringen kan dit kansen bieden. Daarom denken zij na over mogelijke samenwerkingen van partijen in hun omgeving op het gebied van energie, klimaat, biodiversiteit, landbouwtransitie om mee te doen met een proeftuin. Mineral Valley helpt om van idee naar project te komen en heeft een groot netwerk met kennis en ervaring. Ook wordt gekeken of er mogelijkheden zijn voor samenwerkende boeren in een bepaald gebied rondom Enschede.

3.10 Diverse ondernomen acties in 2019

- In augustus heeft Stawel bij de gemeente een rectificatie gevraagd met betrekking tot door hen verspreide berichtgeving over het gebruik van bestrijdingsmiddelen op gemeentegrond. De tekst in deze berichtgeving was niet gelukkig gekozen. Naar aanleiding hiervan is ook een gesprek geweest en is gesproken over hoe gemeentegrond duurzamer kan worden ingezet. Bijvoorbeeld met een pilot of proeftuin in samenwerking met Mineral Valley.
- Er is in 2019 regelmatig gesproken over hoe het verder moet met de buurtkringen. Op welke manier kunnen zij het beste meerwaarde bieden? Hier zal een discussie over gevoerd worden en een plan van aanpak voor worden opgesteld. Deze opdracht wordt uitgevoerd door Stimuland. De bijeenkomsten met de buurtkringen staat gepland voor begin 2020.
- De gemeente heeft in april/mei 2019 een folder uitgegeven met betrekking tot het verwijderen van hondenuitlaatplekken. Hierin staat o.a. dat honden buiten de bebouwde kom overal los mogen lopen en dat er geen opruimplicht geldt. Stawel heeft contact opgenomen met een vertegenwoordiger van de gemeente Enschede dat de tekst in deze folder niet gelukkig is gekozen. Uitwerpselen van loslopende honden kunnen grote gevolgen hebben voor de gezondheid van koeien.
- In het najaar van 2019 zijn er veel ontwikkelingen geweest met betrekking tot de stikstofwetgeving en Programmatisch Aanpak Stikstof (PAS). Deze ontwikkelingen en wijzigingen in wet en regelgeving hebben grote gevolgen voor de agrarische en bouwsector. Stawel heeft wethouder Jurgen van Houdt hierover op de hoogte gehouden.

- In het kader van Interbestuurlijk Programma (IBP) Vitaal Platteland zal Stawel in samenwerking met Buurtkring Esmarke begin januari 2020 een voorstel indienen. Een gebiedsgericht project dat moet komen tot een leefbaar gebied in 2030 waarbij meerdere zaken meespelen: energietransitie, Natura 2000, verbreding en toekomstbestendige landbouw.
- Het Groen Beraad is een platform waarbij verschillende organisaties zijn aangesloten. Er is geen status en er zijn geen statuten. Er wordt gesproken en gediscussieerd over verschillende thema's in het buitengebied. Er is in 2019 aandacht gevraagd voor de overlast van de eikenprocessierups. Ook is er gesproken over een maatlat voor ruimtelijke ontwikkelingen. Er zijn presentaties gegeven over de landbouwanalyse, omgevingsbeleid in Enschede en over ontwikkelingen omtrent windmolens. Ook is er overleg geweest op locatie tussen verschillende partijen over de gevolgen van de stikstofproblematiek.

4. Lammerinkswönner – Kantoor Stawel

Per 1 juli 2018 is het kantoor van Stawel gehuisvest in het “Lammerinkswönner” in het Ledebroerpark. Op het 50-jarig jubileum van Stawel in 2016 is de sleutel van deze boerderij (een zogenaamd “Lös Hoes”) dat kantoor biedt aan meerdere partijen, symbolisch overhandigd door de wethouder van Agteren.

Stawel heeft deze gebouwen in gebruik in samenwerking met Stichting De Viermarken en Zone.college (destijds AOC Oost, locatie Enschede). Deze partijen vullen elkaar aan. Het Zone.college heeft expertise op gebied van onderwijs en ondernemerschap. De Viermarken gebruikt de locatie voor activiteiten m.b.t. arbeidsmatige dagbesteding, arbeidsre-integratie en uitbouw van haar expertise op gebied van duurzame landbouw. Voor Stawel is het Lammerinkswönner een ontmoetingsplek en de werkplek van de consultant. Maar ook de plek waar in afstemming met andere partijen nieuwe ideeën kunnen ontstaan en initiatieven kunnen worden ontplooid.

In 2019 is samen gezocht naar de juiste samenwerkingsvorm, ook om de exploitatie rondom de huur van het pand sluitend te krijgen. De huur is voor 2 jaar (tot 2021) geborgd door de gemeente. In de tussenliggende tijd moet een passende en sluitende exploitatie komen. Eind 2019 is men tot de conclusie gekomen dat een vereniging van alle betrokken organisaties een juiste vorm is. Er zijn momenteel gesprekken met de gemeente en er is een bidbook opgesteld als basis en startpunt voor de vernieuwde samenwerking. Bij deze samenwerking zijn ook IVN, de Bijenvereniging en Stichting Landgoed Wageler betrokken. Ook andere

partijen in het gebied kunnen zich aansluiten zoals bijvoorbeeld Universiteit Twente, sportverenigingen en het Roessingh. En natuurlijk is het Lammerinkswönnener nog steeds de plek waar Natuur- en Milieueducatie is ondergebracht.

5. Communicatie en PR

5.1 Nieuwsbrief

Stawel communiceert op diverse manieren over het werk dat zij uitvoert. De bekendste en oudste vorm is de nieuwsbrief Ons Orgaan. Deze heeft in 2019 haar 53^e jaargang. Het verschijnt maandelijks en wordt digitaal verzonden. Het is een nieuwsbrief waarin alle bewoners van het Enschede Platteland op de hoogte worden gehouden van wat er speelt en leeft in het buitengebied. Diverse verenigingen leveren hiervoor kopij aan.

5.2 Website

Stawel heeft een eigen website met nieuws, informatie over de stichting, alle digitale versies van de nieuwsbrief Ons Orgaan, lopende projecten, informatie van de zeven buurtkringen, evenementen en foto's.

5.3 Facebook

Sinds begin 2018 heeft Stawel ook Facebook-account waarop activiteiten en nieuws wordt gedeeld. Ook in 2019 is hier veel informatie op gedeeld.

6. Financieel jaarverslag 2019

Het bestuur van Stawel laat elk jaar een jaarrekening opstellen door een accountant. Deze geeft dan een zogenaamde 'samenstellingsverklaring' af. Hieronder is een verkorte weergave van het boekjaar 2019.

VERKORTE WINST- EN VERLIESREKENING	2019
Inkomsten	
Subsidie gemeente Enschede	€ 49.999,-
Bijdrage Robersfonds	€ 6.000,-
Facturatie uren consultant	€ 44.160,-
Overige inkomsten	€ 4.780,-
Uitgaven	
Salaris	€ 57.388,-
Sociale lasten	€ 10.657,-
Pensioenlasten	€ 11.055,-
Overige personeelskosten	€ 11.546,-
Secretariaat en algemeen	€16.457,-
Overige kosten	€ 2.405,-
Resultaat 2019	- € 4.569,-

7. Contact

Bestuur Stawel

Secretariaat:
Gerrit Meutstege
Postbus 10060
7504 PB Enschede

mobiel: 06 51372588
telefoon: 053 4317 588
email: info@stawel.nl